

ONA TILI DARSLARIDA ZAMONAVIY TA'LIMNING INTERFAOL USULLARIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI

Nazarova Nilufar Abdug'offorovna

Toshkent viloyat Nurafshon shahar 26-maktab ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola ona tili darslarida interfaol usullar o'quvchilarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini tarkib toptirishi, ko'pchilik oldida o'z fikrini bayon etishi, o'z nuqtayi nazarini asoslash malakalarini hosil qila olishlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: dars, ona tili, interfaol, usul, ta'lim, foydalanmoq, o'qituvchi

Hozirgi kun ta'limining asosiy maqsadlaridan biri dars jarayonida o'quvchilarni faollashtirish orqali ularga bilim olish yo'llarini o'rgatishdan iboratdir. Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiya elementlari singib bormoqda. O'qitishning interfaol usullaridan foydalanish bo'yicha muayyan tajriba to'plandi. Ona tili darslarida ta'limning interfaol usullaridan foydalanish o'quvchilarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini tarkib toptiradi, guruhlarda ishlashga o'rgatadi, ko'pchilik oldida o'z fikrini bayon etish, o'z nuqtayi nazarini asoslash malakalarini hosil qiladi. Ona tili darslarini o'qituvchi katta mahorat bilan tashkil etishi kerak. Chunki har bir soat dars o'quvchiga yangi bilimlar beradi, mustaqil fikrlash, xulosalar chiqarishga, har bir o'quvchini o'zligini namoyon etishga, o'z nuqtai nazarini himoya qilishga keng imkoniyat yaratadi. Bundan tashqari dars yakunida o'quvchilarning qanday bilimlar olganliklarini o'qituvchi tomonidan doimo nazorat qilib borilishi shart. Darsda qo'yiladigan asosiy talablardan biri ta'lim metodlari va usullarini bir-biri bilan mustahkam bog'lab olib borish samaradorligini oshirishdir. Darsga qo'yiladigan asosiy talablardan yana biri barcha didaktik vazifalar darsning o'zida hal etilishi, uyga beriladigan vazifalar o'quvchilarning darsda olgan bilimlarining mantiqiy davomi bo'lishi kerak, dars davomida o'qituvchi

o'quvchilarning jismoniy holatini, ijodkorligini, tez fikrlashlarini hisobga olishi kerak, o'tilgan har bir darsning o'quvchilar bilan birga tahlil qilib borilishi ham yaxshi natija beradi. Biz texnika va texnologiyalar bilan hayotimiz osonlashgan bir davrda yashayapmiz. Barcha sohalarda bo'lgani kabi ta'lim sohasida ham bir qator innovatsion g'oyalar ta'lim sifatini ko'tarishga safarbar etildi. Yangi darsliklar, ko'rgazma va ko'rsatmali vositalar, elektron kitoblar barchasi yangi davr kishisini shakllantirish va rivojlantirishga qaratildi. Ayniqsa ona tili fanini umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitilishiga e'tibor kuchaydi. Ona tilini o'qitishda darslikdagi ma'lumotlarin berish bilangina cheklanish ta'lim sifatini ta'minlab bermay qoldi. Shuning uchun bugungi zamon pedagogi turli xil o'qitish usullari orqali o'quvchini mavzuga jalb etishi va DTSdan ko'zlangan maqsadga yetishi lozim. Ayniqsa 5-sinfda ona tili fanidan Fonetika va Leksikologiya bo'limlarini o'qitishda biroz murakkabliklar yuzaga kelishi mumkin. Shunda pedagog an'anaviy ta'lim metodlaridan chiqib, noan'anaviy yo'sinda saboqlarni tashkil etishi samarali natija beradi. Mustaqil tafakkur yuritish darsi. O'quvchilarga yangi materiallarning ayrim qismlari to'liq beriladi. Beriladigan voqea-hodisaning kelib chiqish sabablari izlashni o'quvchilarning o'zlari bajarishi kerak. Dars o'quvchilarni material tanlashda uning qiziqarli va maqsadga javob beradigan bo'lishiga erishishi kerak.

Muxbirlar darsi. Darslarni o'lkashunoklik materiallari asosida berilgan mashq va topshiriqlar bilan bog'lab o'tish yaxshi samara beradi. Bunda o'qituvchi muxbir o'quvchilarga uy ishlaridan, mavzuga mos savollar berib, javob oladi va muxbir sifatida ularning mehnatini sinfdoshlarga maqto'v orqali ifodalaydi. Bu dars usuli muxbir bo'lishni orzu qilgan o'quvchiga topshirilsa, u o'z mahoraratini ishga soladi. Bunday darslarda bolalarda ijodkorlik, tashabbuskorlik hislari uyg'onadi.

"Svetafor" ta'limiy o'yini. Bu o'yinda "Fonetika" bo'limi yuzasidan o'tilganlarni takrorlash darvlarida keng foydalaniladi. O'yinga uch xil, ya'ni svetafor rangidagi kartochkalar hamda savollar uchun mashinalarning aplekatsiyasidan foydalanish mumkin. Buning uchun rangli kartochkalar o'quvchilarga

tarqatiladi. o'qituvchi savollar yozilgan ko'rgazmani doskaga iladi. Sinf guruhlariga ajratiladi. Guruh a'zolari tartib bilan savollarga javob beradi. Javobni to'g'ri deb hisoblagan o'quvchilar yashil, noto'g'ri deb hisoblaganlar qizil, savolga javob topa olmagan o'quvchilar sariq kartochni ko'taradilar. Har uchchala guruhga 3 tadan 5 tagacha savol berish mumkin. Har bir sariq kartochni bir ball ayirib olinadi. Qizil kartochni noto'g'ri deb topilgan savolning aniq javobi uchun bir ball qo'yiladi, noto'g'ri javob uchun yarim ball ayirib qolinadi. Masalan 1-guruhda 30 ball, 2-guruhda 30 ball, 3-guruhda 30 ball bo'lib, birinchi guruh 5 ta sariq kartochni yig'sa, 25 ball qoladi. Qizil kartochni ko'targanlar javobning nima uchun noto'g'riligini izohlab beradilar. Izohlab bera olmasalar yarim ball kamayadi. O'yin oxirida eng faol qatnashgan guruh taqdirlanadi. O'qituvchi o'yin uchun savolni darslikdan kelib chiqqan va bolalarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda tuzishi shart.

Xulosa qilib aytganda, o'zlashtirilayotgan tajribani to'g'ridan to'g'ri o'quvchilarga o'zaro ta'sir harakati orqali yo'naltirish, interfaol metodlarni qo'llab dars o'tishning asosi bo'lib, bunday yondashuvda o'qituvchi tayyor bilimlarni bermaydi, balki o'quvchilarni mustaqil ishlashga chorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bobomurodova A. Ona tili ta'limi jarayonida o'yin-topshiriqlardan foydalanish. T.: Musiqa. 2009
2. Mahmudov N., va boshqalar. Ona tili (5-sinf uchun darslik).-T.: 2007.
3. R.Ishmuhammedov, M.Yuldashev "Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar" Toshkent 2013- y.